

Kulturne slike s Kranjskega.

(Spisal Jos. Ciperle.)

5. Ilirci in njih zemlja.

Podnebje Panonije je bilo mrzlo in neprijetno, tla pusta in kamenita. A rastlo je po nji mnogo hrastovja. A vendar so se Ilirci, bivajoči po Panoniji, pečali izključno le s poljedelstvom in živinorejo. Imeli so že stanovitne posesti, polja in črede, kopali so rudo, in sem ter tje tudi kupčevali. Mnogo seve niso pridelali, kajti pusta njih zemlja rodila jim ni drugega, nego ječmen, oves in proso. Mogoče pa tudi, da niso imeli tako dobrih orodij, da bi bili mogli bolj vspešno obdelavati polje.

Kakor vidimo, bavili so se panonski Ilirci z onimi opravili, s kojimi se še danes peča večina Slovanov. In ravno to bi bil zopet jeden dokaz, da so bili Ilirci slovansko pleme. Njih sosedje na severu Donave, oni toliko slavljene Grmani, bili so takrat še skoro brez izjeme lovci. Lovstvo je pa ravno najnižja stopinja kulture človeške.

Tudi obleka teh Ilircev je bila nekako podobna naši. Posebno to je važno, da so njih ženske nosile na glavi peče, kakor še dan danes nekatere Slovenke. Pač so sedaj že redke take Slovenke, in kmalu pride čas, ko si bodo že naše kravje pastarice naročavale klobuke iz Pariza.

Tudi tla Ilirika pokrivali so mogočni gozdi. Tu so se nahajala polja le ob morskem bregu, le tu je cvetelo kmetijstvo; med tem ko so se Ilirci, ki so bili bolj oddaljeni od morja, pečali izključno le z živinorejo. Bili so pa ti Ilirci tudi izvrstni mornarji. V plavbi po morju so nadkriljevali tisti čas vse sosedne narode, celo Rimce. Vodnik poje:

„Že močen na morju
Ilirjan je bil,
K' se ladije tesat'
Rimljan je učil.“

O teh Ilirih pišejo razni pisatelji, da so bili žilav, hraber in bojevit narod, da so nadlegovali z boji sosedne narode, da so plenili, žgali in morili, kamor so prišli. — Resnično je pa najbrž to, da niso bili nič boljši, a tudi nič slabši, nego njih sosedje. Ali so bili morda njih sosedje na jugu, tedanji Rimljani, sami angeljci? Ali niso oni ravno tako nadlegovali sosedov z boji, ali niso oni tudi plenili, žgali in morili, kamor so prišli? — Ali so bili morda njih sosedje na severu, stari Grmani, same krotke ovčice? — A to je ravno prokletstvo. Naj stopi kak Slovan kakemu tujcu kdaj na kurje oko, ves svet bode zakričal ter trobil na vso moč bajko o slovanski krutosti. Nasprotno pa ne poreče svet niti besedice, naj se dela Slovanu še tolika krivica.

Taka je današnja pravica.

6. Dolgoglavci in kratkoglavci.

Dolgoglavci se imenujejo oni ljudje, pri katerih je razmera med dolgostjo in širokostjo njihove črepinje 100:72. Oni imajo tedaj bolj podolgovato glavo.

Kratkoglavci so pa oni, pri kojih je ta razmera 100:80. Pri teh namreč ni razloček med širokostjo in dolgostjo glave tako viden, kot pri dolgoglavcih.

Med sedanjimi Slovenci prevladajo kratkoglavci. Skoro 80 odstotkov Slovencev je kratkoglavih, in le 20 odstotkov jih je dolgoglavcev.

Toda na Kranjskem so izkopali po več krajih mnogo črepinj človeških iz prazgodovinske dobe, tedaj ravno iz one dobe, v koji so bivali tako imenovani Ilirci po naših krajih. A čudno! Večina teh črepinj ima pa ravno nasprotno obliko, nego je sedanjih Slovencev. Te črepinje dokazujejo, da je bilo v prazgodovinski dobi v naših krajih 42 odstotkov dolgoglavcev, 33 odstotkov srednjeglavcev in le 25 odstotkov kratkoglavcev.

To bi pa bil ravno dokaz, da Ilirci niso bili našega plemena, in tedaj tudi mi nismo njihovi potomci.

Ta stvar ima pa tudi še drugo stran. — Vsakdo je opazoval lahko že sam, da imajo otroci v največ slučajih čisto drugačno podobo glave, nego odrasli ljudje, celo čisto drugačno, nego njihovi stariši. Zato so pa tudi prazne kvante besede, ki se čujejo dostikrat pri rojstvu kakega otroka: „Glejte no, ves oče je!“

Oblika glave se preminja. Gotovo so imeli celo naši predniki pred sto leti čisto drugače vpodobljene glave, nego jih imamo mi. Toda takrat še, žalibog, ni prišlo nikomur na misel, da bi meril glave človeške. Glavomerstvo je iznajdba novejše dobe. — A nekaj velevažnega se je le opazilo v najnovejšem času in sicer pri zamorcih, ki so bili preseljeni iz Afrike v Ameriko. Iz teh je nastal že po tretji generaciji čisto drug rod. Afričanski zamorci so dolgoglavci, kakoršnih ne najdeš nikjer več, njih čelo je potisnjeno nazaj, in čeljusti štrlé jim vidno iz obraza. Toda v Ameriki bivajočim zamorcem razširila se je vidno glava že po tretji generaciji, čelo se jim je obokalo, in čeljusti so jim stopile nazaj.

Kakor v tem slučaju, tako se je godilo tudi v teku stoletij pri drugih narodih, in tako se je prestrojila tudi podolgasta črepinja nekdanjega Ilirca v bolj širokasto sedanjega Slovenca. — Tako odpade tudi ta navidezna razlika Ilircev in Slovencev.

(Dalje prih.)